

(Schadelijk) stof

- Wat is stof?
- Hoe worden werknemers blootgesteld aan stof?
- Wat zijn de gevolgen?
- Welke factoren zijn van invloed?
- Welke beroepen hebben te maken met stof?
- Wat zegt de wet?
- Wat kunnen werkgevers doen?
- Wat kunnen werknemers doen?

Wat is stof?

In de lucht om ons heen zit altijd stof, zichtbaar en onzichtbaar. Stof kan bestaan uit vaste deeltjes. Als die zijn ontstaan door verbranding noemen we het rook. Vloeistofdeeltjes die in de lucht zweven heten nevel. "Stof" is een verzamelnaam voor alle soorten deeltjes die gemakkelijk in een luchtstroom worden meegevoerd.

Hoe worden werknemers blootgesteld aan stof?

Op elke bouwplaats is stof aanwezig en bij bijna iedere bouwactiviteit komt wel stof vrij. Bijvoorbeeld bij het boren en frezen in steenachtige materialen, het zagen van blokken (gips, kalkzandsteen, cellenbeton) en machinale houtbewerking.

Wat zijn de gevolgen?

Er zijn twee soorten stof te onderscheiden: *hinderlijk stof* en *schadelijk stof*. Hinderlijk stof is stof dat geen specifieke gevolgen heeft voor de gezondheid, maar wel de ogen, de huid en de luchtwegen kan irriteren. Voorbeelden hiervan zijn gipsstof, kalkstof en krijstof.

Schadelijk stof is stof waar schadelijke of giftige bestanddelen in zitten. Voorbeelden hiervan zijn houtstof, kwartsstof, glas- en steenwol. Hierdoor kunnen irritaties en ontstekingen van de huid en ogen ontstaan en eczeem. Ook kunnen luchtwegen en longen geïrriteerd raken en in sommige gevallen blijvend beschadigd raken (stoflongen).

Welke factoren zijn van invloed?

Het effect van stof op de gezondheid is onder andere afhankelijk van:

- de schadelijkheid van het stof;
- de hoeveelheid (concentratie) stof in de lucht;
- hoe lang een werknemer in het stof moet werken;
- hoe zwaar het werk is: bij zwaar werk wordt dieper ingeademd waardoor meer stof wordt ingeademd;
- de gevoeligheid van een persoon voor stof.

Welke beroepen hebben te maken met stof?

Ongeveer de helft van het bouwplaatspersoneel heeft last van stof. Klachten komen het meest voor onder betonreparateurs, kitters/purders, natuursteenbewerkers, schilders, slopers, stukadoors en tegelzetter.

Wat zegt de wet?

Voor de concentratie van stof in de lucht zijn grenswaarden vastgesteld. Ze worden vermeld in de publicatie Grenswaarden gezondheidsschadelijke stoffen van Sdu Uitgevers. Om te weten of bij de werkzaamheden in het bedrijf de grenswaarden worden overschreden, kunnen werkgevers een meting laten uitvoeren door hun arbodienst of door een daarin gespecialiseerd adviesbureau.

Wat kunnen werkgevers doen?

Om werknemers zo min mogelijk bloot te stellen aan stof, zijn werkgevers wettelijk verplicht (Arbowet, art. 3, lid 1) maatregelen te treffen. Hierbij moeten zij de volgende volgorde aanhouden:

- allereerst moeten zij zorgen dat het vrijkomende stof zo weinig mogelijk schadelijke bestanddelen bevat (bijvoorbeeld door gebruik van kwartsvrije materialen in plaats van kwartshoudende materialen). OF: het ontstaan en verspreiden van stof beperken door te kiezen voor andere materialen (bijvoorbeeld houten plaat in plaats van MDF dat meer stuift als je het zaagt) of andere werkmethoden (bijvoorbeeld nat zagen/boren/stralen in plaats van droog; stofzuigen in plaats van vegen of borstelen);
- als die maatregelen niet mogelijk of onvoldoende zijn, moeten zij ervoor zorgen dat hun werknemers kunnen beschikken over gereedschap met goede afzuiging en erop toezien dat zij die gebruiken;
- als deze maatregelen niet het gewenste effect hebben, moeten werkgevers ervoor zorgen dat het aantal werknemers dat aan stof wordt blootgesteld en de blootstellingsduur worden beperkt. Bijvoorbeeld door stoffige werkzaamheden van stofvrije werkzaamheden te scheiden;
- als bovenstaande maatregelen onvoldoende resultaat opleveren, moeten persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking worden gesteld aan werknemers. De keuze voor een bepaald ademhalingsbeschermingsmiddel wordt bepaald door de giftigheid van het stof en de stofconcentratie. Voor de juiste beschermingsmiddelen kunnen zij PISA (Productgroep Informatie Systeem Arbow) raadplegen.

Wat kunnen werknemers doen?

Samen met hun werkgever kunnen werknemers de kans op klachten verkleinen door het nemen van een aantal maatregelen, zoals:

- indien mogelijk een andere werkmethode kiezen (bijvoorbeeld vlakschuurmachines gebruiken in plaats van rotatie- of bandschuurmachines; een dun zaagblad; scherp gereedschap; een zaagblad met veel tanden, dit verspreidt minder stof);
- hun werkgever vragen om het materiaal zo veel mogelijk op maat te laten aanleveren;
- gereedschap met goede afzuiging gebruiken en daarnaast zorgen voor voldoende ventilatie;
- de werkplek regelmatig en goed schoonmaken;
- stoffige werkzaamheden zo veel mogelijk gescheiden uitvoeren van stofarme/stofvrije werkzaamheden;
- zorgen voor goed onderhoud van het gereedschap;
- de persoonlijke beschermingsmiddelen dragen die de werkgever uitreikt.